

OLASZORSZÁG ÉS A FÖLDKÖZI-TENGER

háború után megerősödő hatalmak a háború folyamán adódó és a békekötések által meg nem oldott problémák egész seregét vetették felszínre és ezek közül nem az utolsó helyet foglalja el a Földközi-tenger problémája, illetőleg annak a három hatalomnak a versenye, amely eddig a Földközi-tenger fölötti uralomért harcolt.

Olaszország Európának nyersanyagokban legszegényebb állama.

A háború előtt a kivándorlók klasszikus hazája volt. Évente átlag 650 ezer olasz hagyta el hazáját, hogy másutt keresse meg kenyerét. A háború után, 1920-ban ismét megnőtt a kivándorlók száma. A külföldi olaszok számát 10 millióra becsülik és ebből Amerikában körülbelül 8 millió él. Mindenütt arra törekszenek, hogy összefüggő, zárt csoportokat alkossanak. A bevándorlást most mindenütt megszorítják. Az olasz kivándorlás így csaknem lehetlenné vált.

A kivándorló olaszok nem egész családok voltak, hanem munkakereső dolgos egyének, akik keresményük javarészét családjuknak küldötték. Ennekfolytán például a háború előtt körülbelül $\frac{1}{2}$ milliárd aranylírát küldtek haza az óhazába. A gazdasági összeomlás következtében azonban minden állam megszorította a kifelé irányuló korlátlan pénzküldési lehetőséget és Olaszország ezáltal szintén súlyosan szenvedett.

Bekövetkezett tehát az az idő, amely fölvetette a kérdést, hogy Olaszország vagy terjeszkedhet, vagy fölrobban. A kivándorlás nem volt lehetséges többé. Az iparosodásnak és a mezőgazdasági többtermelésnek határai vannak. A gyarmati kérdés másoktól függ. A népszaporodás csökkentése az olaszok vallásos és nemzeti felfogásával ellenkezik. Tehát valamit tenni kellett. „Expanzió, vagy explózió” — mondotta Mussolini és első nagy tette a belső rend helyreállítása és a termelés fokozása mellett híres abessziniai hadjárata volt, amely most már életeret, nyersanyagot szerzett Olaszországnak. Ennek a területnek a kihasználása azonban csak részben fog sikerülni mindaddig, amíg a Földközi-tenger problémája meg nem oldódik. Erre már rámutattunk a Szezi-csatornáról írt cikkünkben is. Olaszország most már saját valutájával szerezhethet nyersanyagokat, de még nem tudja ezeket az idegen államoknak fizetendő súlyos adózás nélkül elhozni.

A Földközi-tengeren Olaszországnak két irányban voltak gyarmatai. Az egyik az úgynevezett Dodekanézosz („Tizenkét sziget”). E szigetcsoport egy részének — amely Kis-Ázsia és Görögország között fekszik —, fontossága mindaddig nem nagy, amíg Törökország *semlegesen* őrökdi a Dardanellák fölött. Legfontosabb gyarmata a törököktől származó Líbia volt. Ez az óriási terület azonban

— amelynek körülbelül $\frac{1}{2}$ millió lakosa van —, nem volt képes Olaszországnak azt nyújtani, amire szüksége volt. Csak kevés részében alkalmas modern gyarmatosításra, de az olaszok itt is csodákat műveltek, különösen a partvidéken. Ez a nagy, üres terület azonban tulajdonképpen csak utakat tartalmaz, amelyek az olasz hatalmi törekvések számára irányokat mutatnak. Innen kelet felé nyomást gyakorolhat — mint ahogy gyakorol is — Egyiptomra. Nyugaton viszont Tunisz és a franciák ellen vonulhat fel az olasz haderő.

Az olaszok ezenkívül már az abesszín háború előtt is vasútvonalat terveztek a Csád-tó felé; ezzel sikerülne talán Szudán kereskedelmét Tripolisz felé átvezetni. Így a francia Szaharán át vezető vasút terve megfelelő olasz ellensúlyt kapna.

Az afrikai birtokok nyugati határán Olaszország álma: Tunisz fekszik, közvetlenül Szicília alatt. Tunisznak földrajzilag legkedvezőbb a fekvése. Itália nem volt eléggé előrelátó, hogy Tunisz megszállásával várakozott mindaddig, amíg 1881-ben Franciaország megelőzte. A franciák azonban nem tudtak annyi emberanyagot küldeni Tuniszba, mint az olaszok és azóta nyílt probléma a tuniszi kérdés.

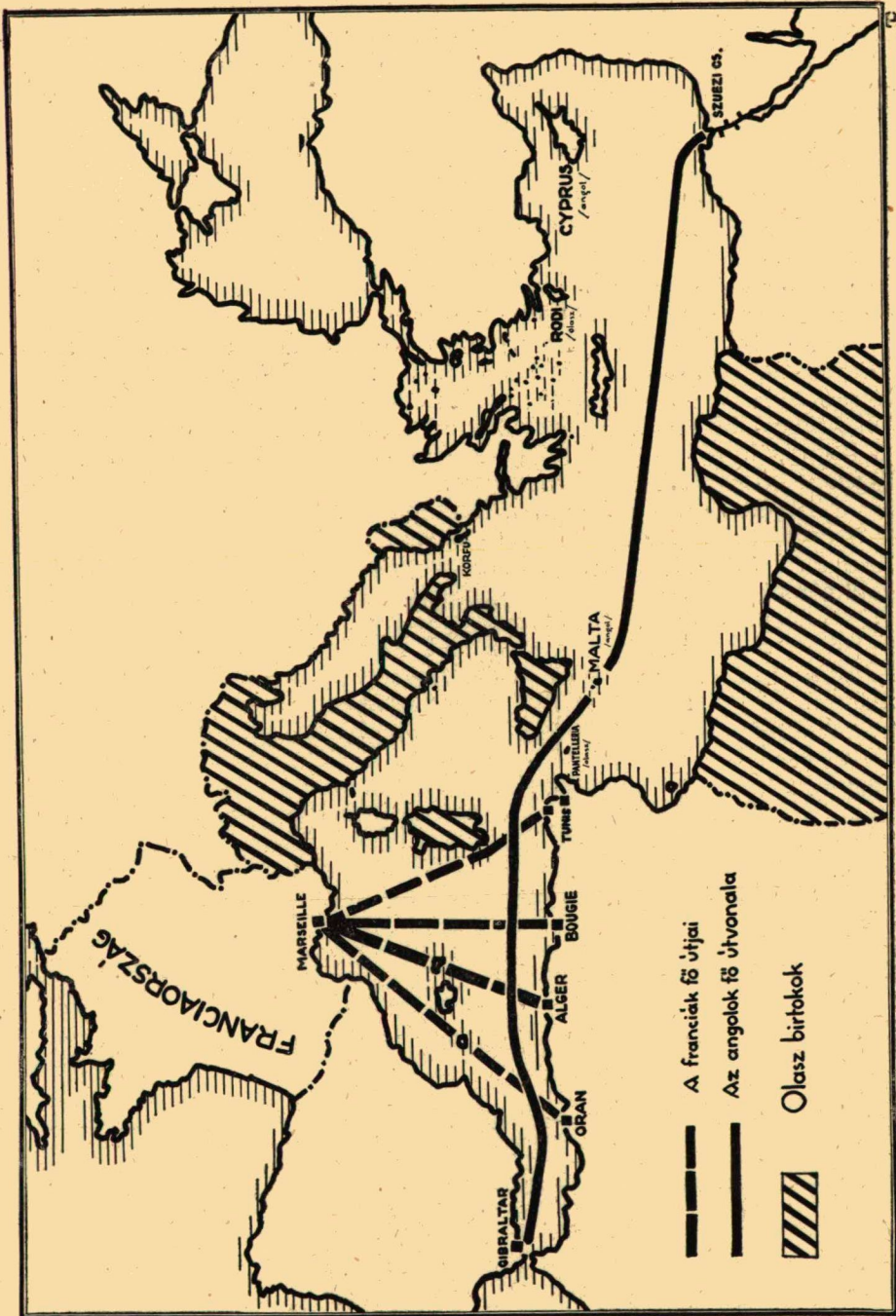
1935-ben Mussolini 50 évre lemondott a tuniszi olaszok kiváltságairól és ezért Líbia déli határain 43 ezer négyzetmérföldnyi újabb területet és Abesszíniában szabad kezet kapott. Ennek dacára is, mihelyt Franciaországgal az egyetértés valahogyan megzavarodik, a tuniszi kérdés azonnal fölvetődik.

Itália az egyetlen nagyhatalom, amely kizárólag a Földközi-tengerre van utalva. Nincs szabad útja a nagy óceánok felé. Olaszország igazi élettere maga a Földközi-tenger és hogy saját házában nyugodtan élhessen, fel kell szabadítani a Földközi-tengert minden idegen uralom alól. Ez a törekvés jellemzi az olasz földközitengeri politikát. És minél erősebb Olaszország belső dinamikája, amely expanzió felé kergeti, annál inkább érzi annak az országnak a hatalmát, amelynek területileg úgyszólván semmi köze a Földközi-tengerhez, de amely hatalmas flottájával és annak bázisaival föltétlenül uralkodni akar a Földközi-tengeren: és ez Anglia.

A háború előtt a „Mare Nostro“, „a mi tengerünk“ kiáltás még nem annyira a Földközi-tengerre, mint inkább az Adriára vonatkozott. Az Adria fölötti uralmat azonban Jugoszlávia is megosztotta Olaszországgal, s így Olaszország máris óriási parthosszával súlyos védelmi problémák előtt állt, míg csak orvoslást nem talált. Ez az orvoslás Albánia bekebelezése volt. Az Otrantói-szoros elzárása ezáltal ténnyé vált és az Adria most már tulajdonképpen olasz beltengernek számíthat. Ennek elzárása biztosítja Olaszországot a hátbatámadás ellen.

Olaszország másik, nyugati oldala Franciaország felé néz. Jóllehet a latin származás és a katolikus vallás sok rokon vonást mutat föl a két nemzet között, az ellentétek óriásiak. Nizza környékét az olaszok magukénak tartják.

Mussolini 1923-ban kijelentette, hogy a Földközi-tenger latin tenger, a Földközi-tenger a földközitengeri népeké és el kell távolítani innen az északi betolakodókat.

Anglia Gibraltár birtoklásával uralkodik a Földközi-tenger nyugati bejáratán. Ez azt jelenti, hogy angol akarat ellen senki sem mehet át a Gibraltár-szoroson. Az Indiába vezető utat, amely annyira fontos az angol birodalom számára, még Malta szigete, továbbá Egyiptom, Palesztina és Ciprus biztosítja.

A spanyol háború két oknál fogva izgatta a nyugati hatalmakat. Franciaországot azért, mert délről hatalmas hadseregréseket kötné le a spanyolországi olasz befolyás, Angliát azért, mert ez a befolyás Gibraltár birtokát veszélyezteti. Ezt a fenyegetést az olaszok politikai nyomásként ki is használták. Újabbán Korfu védelmét tűzte ki magának az angol politika, nehogy még délebbre kerüljön az olasz befolyás. Aki a térképet megnézi, mindjárt észreveszi, hogy miért.

A Baleári-szigetek a spanyolok tulajdona, de mint ugyancsak térképünk mutatja, mellettük vezetnek el a Franciaország afrikai birtokai felé vezető útvonalak. Ha a Baleárok a Franciaországgal ellenséges hatalmak birtokában vannak, akkor megakadályozhatják a francia földközítengeri összeköttetést, amely Franciaországnak oly hasznos volt a világháború idején.

Viszont Franciaországnak hatalmas előnyt jelent Korzika szigete, amely Olaszországgal közvetlen szomszédságban van és amely a francia flottának, a francia hadseregnek ugyancsak oly bázisául szolgálhat, amely Olaszországot közelről veszélyeztetheti.

Tunisztól északkeletre és Sziciliától délre Olaszország megerősítette a Pantelleria-szigeteket. Ennek kettős eredménye lett. Egyrészt fenyegeti és ellensúlyozza Málta szigetét és a tőle délre átmenő forgalmat, másrészt a líbiai forgalmat is biztosítja az olaszok számára.

Olaszország azzal, hogy a római birodalom eszményképét állította föl követendő például és elérendő célul, óriási feladatokat vállalt. Igaz, hogy ez a célvállalás tulajdonképpen népi és gazdasági szükségesség, de az akadályok legyőzése óriási erőfeszítést igényel. Ha eléri, hogy a Szuezi-csatornán át vezetheti hajóit anélkül, hogy azokért magas vámokat fizessen, s ha spanyolországi befolyását fönn tudja tartani, állandóan nyomást gyakorolhat ellenfeleire. Azáltal pedig, hogy Albániát bekebelezte, óriási erőtartalékra tett szert.

Milleker Rezső

